

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060207

DOM
2020-07-14
Stockholm

Mål nr
P 11198-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-11-08 i mål nr P 1004-17,
se bilaga A

PARTER

Klagande

A

Motpart

Byggnadsnämnden i Kristianstads kommun
291 80 Kristianstad

SAKEN

Utdömmande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1536164

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och avslå ansökan om utdömande av vite. Han har i andra hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska jämka vitet till 4 000 kr.

Byggnadsnämnden i Kristianstads kommun har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A har vidhållit det han anfört i mark- och miljödomstolen och sammanfattningsvis tillagt följande: Byggnadsnämnden har inte delgett honom Mark- och miljööverdomstolens avgörande angående vitesföreläggandet. Han godtar inte det som sägs om förenklad delgivning. Det utdömda vitet är i vart fall oskäligt högt och bör jämkas. Han har hela tiden haft uppfattningen att han inte vidtagit någon otillåten åtgärd.

Nämnden har åberopat detsamma som i mark- och miljödomstolen och tillagt följande: Den myndigheten som handlägger ett mål eller ärende ska se till att delgivning sker. Nämndens vitesföreläggande har delgetts A som därefter överklagat föreläggandet. Föreläggandet har slutligen fastställts av Mark- och miljööverdomstolen, som meddelat att domen delgetts A och vunnit laga kraft. Det framgår också av A's egna yttrande i ärendet att han tagit del av denna dom.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

A har gjort gällande att frågan om utdömande av vite skulle ha prövats av allmän förvaltningsdomstol och inte av mark- och miljödomstolen.

Den 2 maj 2011 trädde nya bestämmelser ikraft angående vilken domstol som ska pröva frågor om utdömning av viten som förelagts med stöd av plan- och bygglagstiftningen. Från och med den dagen ska sådana frågor prövas av mark- och miljödomstol i stället för allmän förvaltningsdomstol (se 11 kap. 37 § tredje stycket plan och bygglagen [2010:900]). Eftersom nämndens ansökan om utdömning av vite gavs in den 8 mars 2017 var mark- och miljödomstolen behörig att pröva ansökan.

Mark- och miljööverdomstolen ska pröva om samtliga förutsättningar för att döma ut vitet är uppfyllda.

A har bland annat invänt att han inte delgetts Mark- och miljööverdomstolens avgörande rörande vitesföreläggandet på det sätt som krävs. I frågan om delgivning gör Mark- och miljööverdomstolen följande överväganden.

Enligt 2 § fjärde stycket lagen (1985:206) om viten ska ett vitesföreläggande delges adressaten. Det innebär att vitesföreläggandet ska skickas eller lämnas till adressaten med vanlig delgivning eller att något av de andra förfaranden som anvisas i delgivningslagen (2010:1932) ska användas. I delgivningslagen finns regler om när delgivning ska anses ha skett.

Mark- och miljööverdomstolen har i tidigare rättsfall uttalat att viteslagens krav på delgivning av rättssäkerhetsskäl inte bara bör gälla det ursprungliga vitesföreläggandet, utan även en dom som innehåller ett sådant föreläggande (se MÖD 2003:87 och Mark- och miljööverdomstolens dom 2016-09-22 i mål nr M 10967-15). I båda fallen hade domstolens prövning av vitesföreläggandet inte föranlett någon annan ändring av detta än att tiden för när föreläggandet skulle fullgöras hade förlängts. Mark- och miljööverdomstolen anser att det nu finns skäl att överväga om denna praxis ska ändras eller nyanseras.

Viteslagens bestämmelse om att delgivning ska ske gäller vitesföreläggandet som sådant. När det gäller en överprövande domstols slutliga avgörande efter ett överklagande av föreläggandet finns inte någon särskild föreskrift om att delgivning ska ske.

Vid de allmänna domstolarnas handläggning av bland annat mål om viten tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden. I fråga om delgivning anges där att om någon ska underrättas om innehållet i en handling ska delgivning ske om det är särskilt föreskrivet eller om det med hänsyn till syftet med bestämmelsen om underrättelse framgår att delgivning bör ske. I övrigt bör delgivning tillgripas bara om det behövs med hänsyn till omständigheterna. (46 § ärendelagen)

Innebörden av 46 § ärendelagen är att domstolen, om det saknas en särskild föreskrift om delgivning, i varje enskilt fall ska pröva om formell delgivning är befogad. När delgivning behövs är det ofta fråga om att domstolen inte får eller bör vidta ingripande åtgärder mot den som inte känner till innehållet i handlingen och därför inte på ett betryggande sätt beretts möjlighet att tillvarata sina rättigheter. (Se Fitger m.fl., Lagen om domstolsärenden En kommentar, tredje uppl. s. 389 f.)

I mål om utdömmande av vite bör därför frågan om krav på delgivning av en överprövande instans tidigare avgörande rörande det överklagade vitesföreläggandet bedömas med hänsyn till innehållet i avgörandet. Om ett vitesföreläggande ändras av högre instans så att det blir mer ingripande för adressaten måste kravet på formell delgivning alltid upprätthållas. I de fall adressaten har överklagat vitesföreläggandet och den högre instansen ändrar föreläggandet genom att göra det mindre ingripande kan det dock finnas anledning att se annorlunda på kravet på delgivning. Detsamma gäller om överklagandet avslås eller tiden för föreläggandets fullgörande senareläggs. I en sådan situation kan inte rättssäkerheten kräva att överinstansens avgörande formellt delges adressaten.

Mot denna bakgrund bedömer Mark- och miljööverdomstolen nu – till skillnad från vad som kommit till uttryck i tidigare avgöranden – att kravet på delgivning i 2 § fjärde stycket viteslagen inte ska tillämpas för överinstansens avgörande rörande ett av adressaten överklagat vitesföreläggande som inte är mer ingripande för denne än det ursprungliga föreläggandet.

I det nu aktuella fallet har Mark- och miljööverdomstolens prövning efter det att A överklagat det ursprungliga vitesföreläggandet, inneburit att föreläggandet blivit mindre ingripande än enligt nämndens beslut. Delgivning av Mark- och miljööverdomstolens avgörande har därmed inte varit en förutsättning för vitets utdömande, utan det är tillräckligt att nämndens vitesföreläggande delgetts honom. Av A's överklagande av vitesföreläggandet till länsstyrelsen framgår att han mottagit föreläggandet. Han har därmed delgetts vitesföreläggandet på det sätt som krävs för att vitet ska kunna dömas ut.

Mark- och miljööverdomstolen delar mark- och miljödomstolen uppfattning att även övriga förutsättningar för att döma ut vite föreligger.

Enligt 9 § första stycket viteslagen får ett vite jämkas om det finns särskilda skäl till det. Det har inte framkommit att sådana särskilda skäl finns.

A's överklagande ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2020-08-04

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, och Li Brismo samt tf. hovrättsassessorn Erik Stålhammar.

Föredragande har varit Filip Fava.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen
4:4

DOM
2018-11-08
meddelad i
Växjö

Mål nr P 1004-17

PARTER

Sökande

Byggnadsnämnden i Kristianstads kommun
291 80 Kristianstad

Motpart

A

SAKEN

Utdömande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen förpliktigar A att till staten betala totalt 80 000 kronor i vite.

Dok.Id 414532

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00–16:00

BAKGRUND

Byggnadsnämnden i Kristianstads kommun (nämnden) beslutade den 27 mars 2012, BN § 82, att förelägga A vid vite, per åtgärd, att åtgärda följande inom sex månader efter det att beslutet vunnit laga kraft.

Byggnad 1

Bygglov 2009-06-03, Dnr 09-0617

- Riva den olovligt uppförda tillbyggnaden
- Återställa klimatskalet (ytterväggen)
- Sänka rumshöjden på ovanvåningen till 1,89 m
- Riva köksinredningen

Byggnad 2

Bygglov 2010-01-27, Dnr 10-0015

- Riva påbörjad väggkonstruktion (ingen rumsindelning får finnas)
- Sänka rumshöjden på ovanvåning till 1,89 m
- Öppna upp fasad mot söder, bottenplan, enligt beviljat bygglov (ska vara helt öppen)

Byggnad 3

Bygglov 2010-11-01, Dnr 10-0966

- Riva yttervägg mot öster
- Återställa klimatskal (yttervägg)

Byggnad 3

Byggnämnan 2011-05-23, Dnr 11-0465

- Riva yttervägg mot söder
- Återställa klimatskal (yttervägg)

Varje åtgärd av de elva ovan som inte blivit utförd inom utsatt tid förenas med vite om 20 000 kronor.

Vitesföreläggandet överklagades till Länsstyrelsen i Skåne län, som avslag överklagandet och ändrade tidsfristen för åtgärderna till att de senast ska vara utförda den 30 november 2013. Beslutet överklagandes till mark- och miljödomstolen som genom dom i mål nr P 2470-13 avslag överklagandet. Mark- och miljödomstolens dom överklagades i sin tur till Mark- och miljööverdomstolen som den 9 mars 2015 i mål nr P 6630-14 delvis biföll överklagandet och ändrade nämndens föreläggande på så sätt att gällande byggnad 1 upphävs kravet på sänkt rumshöjd och rivning av köksinredning. Gällande byggnad 2 upphävs föreläggandet helt. I övrigt ska föreläggandet stå fast, vilket innebär att åtgärderna ska vara vidtagna inom sex månader från dagen för domen (vilken alltså meddelades den 9 mars 2015).

Nämnden ansöker nu om utdömmande av vite. Härvid yrkar nämnden på att domstolen ska döma ut vitet om 20 000 kr för fyra ej utförda punkter (totalt 80 000 kr) avseende:

Byggnad 1

- Riva den olovligt uppförda tillbyggnaden
- återställa klimatskalet (ytterväggen)

Byggnad 3

- Riva yttervägg mot öster
- Riva yttervägg mot söder.

YRKANDEN M.M.

Nämnden yrkar att A ska förpliktas att betala vite om totalt 80 000. Till stöd för yrkandet har nämnden anfört bl.a. följande.

Ärendet avser olovligt utförda byggnadsåtgärder. Nämnden fattade den 27 mars 2012 ett beslut om föreläggande med vite om 20 000 kronor per punkt att åtgärda 11 punkter inom sex månader efter att beslutet vunnit laga kraft. Beslutet överklagades av fastighetsägaren och Mark- och miljööverdomstolen fastställde den 9 mars 2015 (mål nr P 6630-14) föreläggandet i sex punkter och upphävde det i fem punkter. Beslutet vann laga kraft samma dag och åtgärderna skulle varit utförda den 9 september 2015. Vid besiktning den 14 januari 2017 kunde konstateras att föreläg-

gandet inte följts vad gäller fyra punkter. Nämnden yrkar därför att mark- och miljödomstolen dömer ut vite för fyra kvarstående punkter.

A har delgivits mark- och miljööverdomstolens dom från den 9 mars 2015 i mål P 6630-14 genom förenklad delgivning. Han anses därmed vara delgiven domen den 23 mars 2015.

A bestrider yrkandet. Till stöd för sitt bestridande anför han i huvudsak följande. I plan- och bygglagen (1985:206), ÄPBL finns ingen motsvarighet till 11 kap. 37 § plan- och bygglagen (2010:800), PBL om att mark- och miljödomstolen har till uppgift att pröva om vite ska dömas ut. Enligt lagen (1985:206) om viten finns inte heller bemyndigande för mark- och miljödomstolen att döma ut vite. Enligt övergångsbestämmelser till PBL ska äldre föreskrifter fortfarande gälla för mål och ärenden som har påbörjats för den 2 maj 2011. Det torde vara ostridigt att ÄPBL är tillämplig. Domstolen, som är en specialdomstol, ska självant pröva sin behörighet. Specialdomstol är behörig endast om det finns explicit laga stöd. Sådant stöd finns inte. Kommunens ansökan om vite ska därför avvisas.

Det finns i övrigt tre grunder för att ogilla kommunens talan. Den första grunden är att tillbyggnaden omfattas av det givna bygglovet. På nybyggnadskartan den 19 februari 2010 finns, såvitt avser byggnad 1, en rektangel med snedstreck. Denna rektangel med snedstreck markerar att tillbyggnaden är ett skärmtak. Med 99 procents sannolikhet är snedstrecket inritat manuellt. Sådant streck ritas in först när bygglovet är klart. Han har alltså inte avvikit från bygglovet. Jämförelse kan göras med inmätningsskartan stämplad den 28 februari 2012 som visar att hela byggnad 1 är markerad med samma färg. Det ser ut som att ritningen inte är manuellt framtagen. Motsatsvis kan slutsats dras att nybyggnadskartan är manuellt framtagen. För övrigt står inte tillbyggnaden i strid med gällande detaljplan.

Den andra grunden är att tillbyggnaden håller sig inom ramen för kommunens egna regler om skärmtak. Reglerna om tillstånd att bygga skärmtak antogs år 2003. Reglerna finns på kommunens hemsida. Det mesta tyder på att byggnadsnämnden inte

har upphävt beslutet från år 2003. I formell mening gäller alltså reglerna om skärmtak fortfarande, trots att reglerna tagits bort från hemsidan troligen år 2015. Av broschyren på hemsidan, som är benämnd anvisningar, framgår att ett skärmtak får förses med lätt avlyftbart skjutdörrsparti. Det är vad han har gjort. Detta kräver varken bygglov eller bygganmälan. Det är per definition omöjligt att döma ut vite om anvisningar har följts. Det är obegripligt att kommunen inte vill vidkännas sina egna regler om skärmtak.

Den tredje grunden är att det inte är en tillbyggnad att glasa in ett befintligt uterum (Mark- och miljööverdomstolens dom från den 5 mars 2015 i mål nr P 6193-14). Det är ologiskt med dubbla viten rörande byggnad 1 för både vägg och klimatskal. Om föreläggandet att riva väggen upphävs så faller klimatskalet per automatisk. Om föreläggandet inte upphävs är han nödgad att bygga klimatskal. Dubbla viten ska under inga förhållanden godtas.

Gällande yttervägg mot söder på byggnad 3 finns det inget verkställbart beslut på att denna vägg ska rivras. Vitet kan därför inte komma i fråga.

Det borde vara en tankeställare för kommunen att en före detta kommunanställd mätningenjör, byggnadsinspektör och en planarkitekt uttalat sig om att han inte gjort något fel.

Nämnden anför vidare i huvudsak följande. Byggnad 1 följer inte beviljat bygglov. Vad gäller broschyren som A hänvisar till har förvaltningen förklarar för honom att byggnadsnämnden före 2009 godkänt tillbyggnader/uterum i om-rådet med så kallat "lätt avtagbara glaspartier" på ett sätt som prejudicerande rättsfall därefter har visat inte är förenligt med PBL. Dessa tillbyggnader prövades och godkändes dock i bygglov, vilket inte gjorts här. Nämnden har sedan lång tid tillbaka upphört med denna praxis och broschyren har blivit än mer inaktuell genom PBL:s ikraftträdande 2011. Den har därför tagits bort från kommunens hemsida.

Gällandet rivandet av yttervägg mot öster på byggnad 3, finns ingen ritning i bygglovsärendet som visar att öppningen skulle förses med fönster. Mark- och miljöverdomstolen ändrade i sin dom punkterna gällande byggnad 1 och 2 men inte gällande byggnad 3, varför det beslutet vunnit laga kraft.

A anför vidare i huvudsak följande. Kommunen har inte gjort nå-gon invändning mot de ritningar och intyg m.m. som han åberopat till stöd för att bygglov har getts. Kommunen måste alltså anses ha vitsordat att bygglov finns. Kommunen har vidare invänt att reglerna om lätt avtagbara glaspardier har upphört. Detta är ett bevis för att hans tolkning av reglerna är korrekt. Han har styrkt att reg-lerna inte upphört vid det datum som är aktuellt i detta fall. Hans granne har bevil-jats bygglov för ett likadant uterum/skärmtak som nu är föremål för prövning. Detta bygglov gavs efter det att han lämnat in sin bygglovsansökan.

Eftersom kommunens invändning mot honom är att reglerna har upphört så är detta bevis för att hans tolkning av reglerna är korrekta, annars vore det meningslöst att hänvisa till att reglerna har upphört. Han har styrkt att reglerna inte hade upphört vid det datum som var aktuellt i hans fall.

Han åberopar B's meddelande där denne påstår att alla länkar tagits bort år 2011. Detta åberopas till stöd för att kommunens utsagor rent generellt måste betraktas som icke pålitliga eftersom han har bevis för att länken fanns så sent som den 13 juni 2014. I meddelandet hävdar densamme att det framgår av hans bygglov BLOV 2010-0966 att ”kommunen ändrat sin syn på hur öppenarea ska utformas. Dock finns inget formellt beslut fattat i Byggnadsnämnden att denna regel och anvisning ska upphöra vilket innebär att det fattade beslutet gäller tills ett nytt beslut fattas.

Avseende ytterväggen mot söder omfattas inte denna av länsstyrelsens beslut, eftersom länsstyrelsen endast angivit att vad gäller byggnad 3 ska yttervägg mot öster rivs och klimatskal återställas. Förbudet mot reformatio in pejus innebär att överinstanserna inte kan gå utöver detta länsstyrelsens beslut.

Vidare önskar A att nämnden tar fram dokumentation som styrker att han tagit del av domen.

Nämnden anför vidare i huvudsak följande. A har skickat ett e-postmeddelande till nämnden den 7 november 2016 där det framgår att han tagit del av domen då han refererar till den och det som har ändrats, vilket han omöjlighet hade vetat om han inte delgivit domen. Detta styrker Mark- och miljööverdomstolens uppgift att deras dom är delgiven. Vid telefonkontakt med diariet på Mark- och miljööverdomstolen har nämnden fått information om att domen är delgiven genom förenklad delgivning och att den har vunnit laga kraft.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har den 11 oktober 2018 hållit sammanträde i målet.

I ett mål om utdömande av vite har mark- och miljödomstolen att pröva om det föreläggande som ansökan grundar sig på är lagligen grundat, om föreläggandet har delgetts adressaten, om det har vunnit laga kraft som om det har överträtts. Vidare ska domstolen bedöma om särskilda skäl föreligger för jämkning av vitesbeloppet.

Mark- och miljödomstolen kan konstatera att det aktuella föreläggandet är lagligen grundat. Mark- och miljööverdomstolens (MÖDs) dom har vunnit laga kraft och de åtgärder som anges i domen från MÖD ska ha utförts. Mark- och miljödomstolens samt mark- och miljööverdomstolens respektive överprövningar av länsstyrelsens beslut från den 17 maj 2013 innebär inte någon ändring av länsstyrelsens beslut till nackdel för A på det sätt som han framfört, eftersom den strecksats som fallit bort endast avser ett skrivfel i länsstyrelsens redogörelse för underinstansens överklagade beslut. Denna redogörelse utgör inte någon del av själva beslutet från länsstyrelsen som överprövats av domstolarna.

För att ett vite ska kunna dömas ut krävs att vitesföreläggandet delges adressaten enligt 2 § fjärde stycket lagen (1985:206) om viten. Att föreläggandet ska delges adressaten innebär att beslutet ska ges till kända på något av de sätt som anvisas i

delgivningslagen (2010:1932). Förutom formlig delgivning krävs även att adressaten genom detta förfarande eller på annat sätt fått kännedom om föreläggandet. Det är först när båda dessa förutsättningar är uppfyllda som föreläggandet kan sägas vara bindande för adressaten på så sätt att vitet kan dömas ut om föreläggandet inte har följts. Ordinära vitespåbud förfaller och kan fortsättningsvis inte tillämpas om dessa båda krav inte är uppfyllda inom den föreskrivna tidsfristen (se Rune Lavin, viteslagstiftningen – en kommentar [21 september 2015, Zeteo], kommentaren till 2 §).

Av Mark- och miljööverdomstolens dom den 22 september 2016 i mål nr M 10967-15, (med hänvisning till MÖD 2003:87 jämförd med MÖD 2013:10), framgår att en dom efter ett överklagande av ett föreläggande vid vite, varigenom överinstansen flyttat fram tidpunkten för fullgörande, måste delges adressaten för att domen ska kunna ligga till grund för en ansökan om utdömande av vite. Vidare har ursprungsföreläggandet ändrats på så sätt att flera punkter har upphävs. De nya kraven ska därmed delges på nytt.

Mark- och miljödomstolen har förelagt nämnden att ge in delgivningskvitto eller annan utredning som visar att Mark- och miljööverdomstolens dom från den 9 mars 2015, i mål nr P 6630-14 har delgivits A. Nämnden har angett att Mark- och miljööverdomstolen enligt telefonsamtal har delgivit A domen. Delgivning har skett med förenklad delgivning och A anses vara delgiven den 23 mars 2015.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen har erhållit information om att Mark- och miljööverdomstolens dom från den 9 mars 2015, i mål nr P 6630-14 har delgivits A genom förenklad delgivning. Vidare går det att utläsa av ett e-post-meddelande att han har tagit del av domen. Domstolen anser därmed att han ska anses vara delgiven den aktuella domen vari framgår vilka förelagda åtgärder som han haft att företa.

Föreläggandet och den efterföljande domen är tillräckligt precist och tydligt på ett sådant sätt att A haft möjlighet att efterfölja det. Det har enligt dom-stolens mening inte framkommit några omständigheter i målet som visar att ända-målet med vitet förlorat sin betydelse. Föreläggandet har överträtts då förelagda åtgärder inte vidtagits inom den angivna tidsfristen. Mark- och miljödomstolen be-dömer vitets storlek som skäligt och anser inte att det framkommit skäl att jämka det.

Vitet ska därmed dömas ut med totalt 80 000 kronor i enligt med föreläggandet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-04)

Överklagande senast den 29 november 2018.

Lena Stjernqvist

Kent Svensson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lena Stjernqvist, ordförande, och tekniska rådet Kent Svensson. Föredragande har varit Anna Fridh.